

CONGRESBUNDEL GroenLinks-PvdA

VERANTWOORDING FRACTIE EUROPEES PARLEMENT 2024

De Europese Verkiezingen

2024 stond in het teken van Europese verkiezingen. Voor de eerste keer gingen we als GroenLinks-PvdA samen de Europese verkiezingen in met een gezamenlijke lijst en een één programma. We werden met acht zetels de grootste van Nederland in het Europees Parlement.

De fractie bestaat uit Bas Eickhout, Mohammed Chahim, Marit Maij, Kim van Sparrentak, Tineke Strik, Thijs Reuten, Lara Wolters en Catarina Vieira. De fractieleden zijn vertegenwoordigd in de twee Europese groepen waar onze partijen hun oorsprong hebben, de Greens en de Socialists & Democrats. Binnen deze Europese groepen zetten we ons in om het geluid van GroenLinks-PvdA zo goed mogelijk te laten doorklinken en op deze manier zoveel mogelijk neuzen dezelfde kant op te krijgen in Europese besluitvorming. Zo vormen we samen een zo stevig mogelijke kracht en zetten we ons maximaal in om invloed te hebben om de Europese politiek groener en socialer te maken.

De Europarlementariërs zitten op zoveel mogelijk prominente posities, om invloed te kunnen hebben op de debatten en stemmingen, bijvoorbeeld als coördinatoren in Commissies voor de groepen of als onderhandelaars op wetten. Ook is Bas voorzitter van de Greens en onderhandelt zo direct met Commissievoorzitter Von der Leyen en andere groepsvoorzitters in het Parlement. Hij is de enige Nederlander met deze functie. En Mohammed heeft als vice-voorzitter van S&D in de top van de S&D invloed op de groepslijnen en onderhandelingen.

De verantwoording in deze congresbundel gaat over de inzet van de GroenLinks-PvdA fractie in het nieuwe mandaat van het Europees Parlement in 2024. Gezien de grootte van de dossiers en de lange termijnen, kan dit geen compleet overzicht, maar slechts een samenvatting van de belangrijkste onderwerpen zijn.

Een nieuw mandaat: een nieuwe Europese Commissie en nieuwe geopolitiek

Na de verkiezingen kregen we te maken met een veel rechtser Europees Parlement en een gespannen geopolitieke situatie na de herverkiezing van Trump. Na de verkiezingen had Von der Leyen - in tegenstelling tot het vorige mandaat - met de christendemocraten, liberalen en sociaaldemocraten alleen geen meerderheid. Steun van zowel de Greens en S&D was dus essentieel voor de herverkiezing. Deze onderhandelingen voerde GroenLinks-PvdA zowel vanuit de Groene, als de Sociaaldemocratische fractie, met daarbij dezelfde doelen.

Bij de onderhandelingen en hoorzittingen voor het instemmen van de nieuwe Eurocommissarissen konden we een aantal belangrijke punten vastleggen in het werkprogramma van de Europese Commissie en de opdrachtbrieven voor de individuele Eurocommissarissen. Zo kregen we een Clean Industrial Deal in combinatie met een Europees investeringsfonds voor concurrentievermogen. Ook is het ons gelukt om een

toezegging te krijgen dat het nieuwe ambitieuze klimaatdoel van 90% CO₂-reductie voor 2040 wettelijk wordt vastgelegd. Daarnaast committeert de Commissie zich aan het sterker voorwaardelijk maken van EU-geld aan de staat van de rechtsstaat, zoals de inzet van GroenLinks-PvdA was bij de onderhandelingen. Ook komt er eindelijk een “Betaalbaar Huisvestingsplan”, een harde eis van GroenLinks-PvdA. Wel blijft GroenLinks-PvdA zeer kritisch op de dereguleringskoers van de nieuwe Europese Commissie, net als het afzwakken van milieubeleid. We staan niet achter het totaal falende beleid van de Commissie richting de schendingen van het internationaal recht door Israël in Palestijnse gebieden. Ook hekelt de fractie het feit dat de Commissie zich laat verleiden tot falende en inhumane proefballonnetjes op migratiebeleid. Daarnaast blijven we erop toezien dat solidariteit en sociaal beleid hoog op de prioriteitenlijst staan in een tijd waarin financieel rondkomen voor veel mensen onzeker is.

KLIMAAT EN MILIEU

Onder druk van boerenprotesten, de oorlog in Oekraïne en inflatie, staat de steun voor de *Green Deal* al enkele jaren onder druk. Compromissen op groene thema's werden steeds moeilijker. Begin 2024 aan het einde van het vorige mandaat, stemde het Europees Parlement en de EU-landen nog ondanks gigantische tegendruk voor de Natuurherstelwet van toenmalig commissaris Frans Timmermans, waar GroenLinks-PvdA zich stevig voor heeft ingezet. Met deze regels moeten EU-landen aan de slag met het herstel van natuur in land- en zeegebieden.

Hoewel klimaatbeleid overeind bleef, werd wetgeving op het gebied van natuur en milieu echter steeds vaker afgezwakt of zelfs weggestemd. De keuze van de kiezer voor een nieuw, conservatiever, Europees Parlement heeft de druk alleen maar vergroot. Met de keuze voor een nieuwe Europese Commissie, en de agenda voor de komende vijf jaar, was het dan ook van groot belang de behaalde successen van afgelopen jaren te beschermen en in de agenda verder uitvoering te geven aan alle doelen die onder de *Green Deal* zijn gesteld.

Onze fractie heeft zich daarom nadrukkelijk bemoeid met de onderhandelingen over het mandaat van de Commissie. Op alle thema's, maar specifiek voor de thema's van de *Green Deal*. Er is ingezet op een duidelijke lijn die terugkomt in alle stukken van de Commissie: de ambities van de *Green Deal* worden voortgezet. Specifiek wat betreft klimaat blijft Europa zich inzetten op 90% reductie van broeikasgassen in 2040.

De klimaatagenda heeft verder vorm gekregen in de *Clean Industrial Deal*, een voortzetting en uitvoering van de *Green Deal* voor de industrie en het antwoord van de Commissie op het afnemende concurrentievermogen van de EU. Al voor de verkiezingen heeft GroenLinks-PvdA een visiestuk op Europese Groene Industriepolitiek gepresenteerd en dat ook in Brussel verder vorm gegeven met andere progressieve parlementariërs. Het belang van groene industriepolitiek en veel van de ideeën uit onze visie zijn overgenomen in de plannen van de Commissie. Grote investeringen in de Europese groene innovatieve industrie, gebouwd op duurzame energie en meer Europese vraag naar groene producten, zijn hier de pijlers. Eind dit jaar kunnen we de eerste wetgevende voorstellen verwachten die de energietransitie en de transitie van de industrie moeten versnellen. Op korte termijn komt er bijvoorbeeld een *Industrial Decarbonisation Accelerator Act*, die vergunningsprocessen

voor duurzame projecten moet vereenvoudigen en bijdragen aan marktcreatie voor groene producten door CO2-labels.

Ook wat betreft circulaire economie hebben we de plannen weten te versterken. Verder zal er een voorstel komen voor het versneld elektrificeren van bedrijfswagens in Europa. Ook haalde we binnen dat de Europese Commissie zich voor het eerst volmondig aan het uitfasen van fossiele subsidies committeerde na druk van GroenLinks-PvdA. Daarnaast pleit GroenLinks-PvdA voor ambitieuze staatssteunmaatregelen om de energietransitie te versnellen.

Helaas hebben we ook onze verliezen moeten nemen. Hoewel de hoofdlijnen van de Green Deal overeind blijven staan, wordt deze wel degelijk aangevallen, soms succesvol. Denk aan het verlagen van de beschermingsstatus van de wolf of het versoepelen van subsidie eisen voor boeren, zodat vervuilende productiewijzen niet hoeven te veranderen. We blijven er - samen met andere progressieve partijen - voor strijden in dit Parlement om deze veranderingen zo klein als mogelijk te houden.

SOCIALE ZAKEN

GroenLinks-PvdA zet zich in om arbeidsrechten ook op Europees niveau te verankeren. In meerdere rapporten heeft de fractie voor elkaar gekregen dat het Europees Parlement oproept tot betere sociale en groene voorwaarden bij publieke aanbestedingen, en zich hard te maken voor wetgeving ter bescherming van psychische klachten. De Commissie zal deze boodschappen van het Europees Parlement serieus moeten nemen.

Na lange onderhandelingen werd in februari een akkoord gesloten op de platformwerkwet, een belangrijke overwinning voor werknemersrechten. Platformwerkers, zoals maaltijdbezorgers en Uberchauffeurs, zullen beter bescherming genieten tegen surveillance met nieuwe regels voor algoritmisch management. De regels zorgen ook voor een betere aanpak van schijnzelfstandigheid.

Parlementariërs van GroenLinks-PvdA roepen de Europese Commissie al jaren op concrete voorstellen te doen om wonen weer betaalbaar te maken. In de nieuwe Europese Commissie is er nu voor de eerste keer een Commissaris voor Wonen en de Europese Commissie werkt aan een Europees Plan voor Betaalbaar Wonen. De Commissie kondigde verder aan werk te maken van meer Europese financiering en het aanpassen van staatssteunregels.

DEMOCRATIE EN RECHTSSTAAT

De rechtsstaat staat in veel Europese landen nog steeds onder grote druk. Het Europees Parlement is een voorloper om dit tij te keren, met GroenLinks-PvdA als aanjagers. We waren hoofdonderhandelaar van het Hongarije-rapport van het Europees Parlement. In het najaar waren we op werkbezoek naar Hongarije om daar met NGO's, rechters en activisten te spreken. Eerder liet GroenLinks-PvdA al de rechtsstaat-afbraak in Hongarije in kaart brengen en riep ze op tot systematische inbreukprocedures. Daarnaast sprak GroenLinks-PvdA zich actief uit tegen de rechtsstaat-afbraak in Griekenland en Italië.

Na de verkiezing van Trump werd het pijnlijk duidelijk hoe onze afhankelijkheid van een kleine groep grote techbedrijven uit de VS en China een gevaar is in deze instabiele

geopolitieke wereld. GroenLinks-PvdA heeft het afgelopen jaar weer hard gewerkt aan het fundamenteel veranderen van dit ongezonde systeem. Dit jaar kregen we eindelijk een toezegging voor de aanpak van verslavend ontwerp van mobiele telefoons en online diensten in de aankomende *Digital Fairness Act*. Ook drong onze fractie aan op onderzoek naar de polariserende algoritmen van X na de verkiezingen in de VS en Duitsland en op maatregelen tegen TikTok na de verkiezingen in Roemenië, waarna de Commissie onderzoeken instelde. Daarnaast hebben we initiatieven gelanceerd om onze kritieke afhankelijkheden van Big Tech in kaart te brengen en af te bouwen.

Het progressieve blok in het Europees Parlement blijft strijden voor vooruitgang op gendergelijkheid én het - in het huidige politieke klimaat helaas ook noodzakelijke - behouden van wat we al hebben bereikt. In verschillende resoluties van het Europees Parlement wordt opgeroepen voor de bescherming van vrouwen in crisis- en conflictgebieden en het bieden van slachtofferhulp van slachtoffers van seksueel geweld. Onze fractie strijdt voor gendergelijkheid en seksuele en reproductieve rechten in Europa en wereldwijd, bijvoorbeeld via ontwikkelingssamenwerking of EU optreden als rechten geschonden worden.

Helaas staan de mensenrechten van LHBTIQ-ers in veel (Europese) landen steeds meer onder druk. We leverden de voorzitter van de LHBTIQ+ intergroup, die 100+ Europarlementariërs samenbrengt, om gezamenlijk met de vuist op tafel te kunnen slaan. Op deze manier kregen we de toezegging om conversietherapie in heel Europa te verbieden. Ook oefenen we zo achter de schermen druk uit, en spraken we ons in coördinatie met de Intergroup en met lokale activisten uit tegen anti-LHBTIQ+ wetgeving in onder andere Bulgarije, Georgië en Ghana.

MIGRATIE EN ASIEL

GL-PvdA strijdt tegen het uitbuiten van arbeidsmigranten als verdienmodel om op de laagste prijs te concurreren. We pleitten voor wetgeving om de uitbuiting van voornamelijk arbeidsmigranten aan te pakken door de keten van onderaanneming te verkleinen. Ook stelden we vragen aan de Commissie over het uitblijven van voldoende handvatten voor de Europese Arbeidsautoriteit om te handhaven op misstanden richting arbeidsmigranten uit derdelanden en zetten we ons in om de autoriteit een breder mandaat te geven.

GroenLinks-PvdA staat pal voor het recht op asiel in Europa en de humane opvang van vluchtelingen. We zetten in op een eerlijke verdeling van de verantwoordelijkheid tussen alle EU-lidstaten, zowel voor de spreiding van asielzoekers over Europa als voor humane opvang en fatsoenlijke asielprocedures met juridische waarborgen en snelle duidelijkheid. We bevorderen dat wie geen recht op asiel heeft, snel terugkeert naar het land van herkomst. Vorig jaar is het migratiepact aangenomen. GroenLinks-PvdA heeft alle wetten individueel op inhoud beoordeeld, en was daarbij positief over zaken die daadwerkelijk leiden tot meer regie op migratie en verbeteringen, maar zeer kritisch op de wetten die de situatie verslechteren of onder de morele ondergrens zijn gezakt.

GroenLinks-PvdA blijft hameren op het respecteren van mensenrechten en meer transparantie bij de schimmige migratiedeals van de EU. We schreven een kritisch rapport over het voornemen van de Europese Commissie om een blanco cheque van 4 miljard aan Egypte toe te kennen zonder enkele voorwaarden. Ook kreeg GroenLinks-PvdA een

meerderheid van het Europees Parlement achter een kritische resolutie over de Tunesiëdeal.

BUITENLAND

Op gebied van defensie en veiligheid, hebben we ons ingezet voor een sterkere en meer Europese defensie. De doelstelling is om aanbestedingen, grote ontwikkelprojecten, lange termijn planning van capaciteit, en militaire oefeningen zoveel mogelijk op Europees niveau te laten plaatsvinden. Daarnaast betoogden we dat sterkere defensie moet bouwen op een sterke sociale cohesie, democratische weerbaarheid en energieveiligheid, en niet moet lijden tot overwinsten voor grote Europese defensiebedrijven.

GroenLinks-PvdA staat pal achter Oekraïne, en zet zich voortdurend in om genoeg politieke, militaire en financiële steun voor Oekraïne te verzekeren. Daartoe initieert GroenLinks-PvdA eigen resoluties, en steunt het voorstellen van anderen. Ook roept de fractie de EU op zich in te spannen voor een eerlijke en duurzame vrede met respect voor het internationaal recht. Onder andere door de druk op Poetin te verhogen door verdere sancties, bevroren tegoeden te gebruiken en maatregelen tegen de import van Russische energie. Ook blijven we werken aan voorstellen die de toetreding van Oekraïne bevorderen. In oktober gaf het Parlement goedkeuring aan een lening van 35 miljard euro aan Oekraïne, voor het eerst gefinancierd door de rente op bevroren Russische tegoeden.

Onder leiding van Commissievoorzitter Von der Leyen was er nauwelijks kritiek vanuit de EU op de oorlogsmisdaden van Israël in Gaza en de kolonisatie van de Westelijke Jordaanoever. GroenLinks-PvdA hekelt het inhumane en hypocriete EU-beleid en maakt zich hard voor een beleid gebaseerd op internationaal recht. In debatten proberen we dit af te dwingen, met schriftelijke vragen en brieven aan de Commissie voor meer humanitaire hulp, forse steun aan het Internationale Gerechtshof en het Internationale Strafhof, en concrete EU-maatregelen om een koerswijziging bij Israël af te dwingen, waaronder opschorting van het associatieverdrag en een wapen exportverbod.

GL-PvdA zet zich in voor mensenrechten wereldwijd. We gaven een stem aan onderdrukte Palestijnen, humanitaire organisaties en ook activisten uit Myanmar, Thailand en Cambodja door hen uit te nodigen in het Europees Parlement om hun verhaal te kunnen vertellen.

Het ontbreekt de EU helaas aan echte politieke wil om werk te maken van toetreding van de kandidaat-lidstaten in Zuidoost Europa (Westelijke Balkan). Het gebrek aan een geloofwaardig vooruitzicht opent bovendien de deur voor andere geopolitieke invloeden, zoals de destabiliserende rol die Rusland speelt in onder meer Bosnië-Herzegovina, Servië en Moldavië. GroenLinks-PvdA houdt zich bezig met de EU-toetredingsprocessen van veel kandidaat-lidstaten, waaronder uiteraard ook Oekraïne en Moldavië, en met het bevorderen van de kandidaat status voor Kosovo. Bijzondere aandacht is er voor Bosnië en Herzegovina, Oekraïne en Noord-Macedonië. Er zijn regelmatig bezoeken naar kandidaat-lidstaten en contacten met regeringen, parlementaire delegaties, het maatschappelijk middenveld, en andere belanghebbenden over de broodnodige democratische hervormingen om aan de voorwaarden voor toetreding te voldoen. Tegelijkertijd roept onze fractie de Europese Commissie tijdens debatten in het Parlement ter verantwoording over de niet nagekomen afspraken richting toetredingslanden. En pleiten we

ervoor financiering sterker te koppelen aan rechtsstatelijke verbeteringen en meer geld vrij te maken voor NGO's in de Westelijke Balkan. We betuigen onze steun aan de protesten in Servië en pleiten voor een slimmere aanpak van autocratische leiders in Servië, Bosnië en Herzegovina door de EU-instituten.

ECONOMIE EN HANDEL

Een instabiele geopolitieke wereld, de uitdagingen waar Europa voor staat en de nodige inzet op Europese oplossingen vragen om grote investeringen. Dit kan alleen met een gemoderniseerd en hoger EU-budget met nieuwe eigen middelen en gezamenlijke financiering. Alleen al voor ons concurrentievermogen moeten we 800 miljard per jaar extra investeren, waarvan 150 miljard publiek geld. In de hoorzittingen zei de Commissie een budget met hogere bijdragen van lidstaten en nieuwe eigen middelen toe. Maar de vraag 'hoe' wordt steeds vooruitgeschoven. GroenLinks-PvdA blijft strijden voor nieuwe investeringen in de Europese industrie en innovatie, dat EU-uitgaven in lijn zijn met de klimaatdoelen en dat de EU blijft investeren in een sterk sociaal fundament - vooral in deze geopolitiek instabiele tijd. Daarnaast willen we het veel makkelijker maken om te investeren in Europese bedrijven, ook over de grens.

Na de verkiezingen van Trump dreigde hij al snel met handelstarieven. GroenLinks-PvdA zat daarom bovenop het voorbereiden van een sterke EU-reactie op een mogelijke handelsoorlog met de VS. Daarnaast ondertekende Von der Leyen in december 2024 het concept vrijhandelsverdrag, waar de fractie kritisch op is. GroenLinks-PvdA wil nieuwe handelssamenwerking met landen wereldwijd voor diversificatie van onze toeleveringsketens en ziet een kans om juist nu afdwingbare bepalingen over onder andere mensenrechten, arbeidsomstandigheden, klimaat en milieu op te nemen.

Vorig jaar werd de zwaarbevochten antiwegkijkwet aangenomen, waarin GroenLinks-PvdA een hoofdrol heeft gespeeld als hoofdonderhandelaar. Deze wet verplicht multinationals om mensenrechten en milieu-eisen te respecteren, maar staat sinds het nieuwe mandaat onder grote druk. GroenLinks-PvdA zal zich er voor blijven inzetten dat een concurrerende economie niets te maken heeft met misère en uitbuiting.